

Szerk. az olvasóhoz

E számunk témáját az alkalom szülte. A Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál díszvendége 2010 tavaszán Izrael lesz, valamint ez év májusában van Theodor Herzl születésének 150. évfordulója. Az évfordulók és más, múltira utaló ünnepek alkalmak, ha nem is szakítanak ki a jelenből, de nem biztos, hogy együtt haladnak a jelen történelme fő sodrával. Amikor ez a szám napvilágot lát, olyan fordulatra lehet számítani Magyarországon, amely noha nem áll érdeklődésünk fókuszában – a magyar és a zsidó kultúra találkozási pontjain –, de erőteljesen megváltoztathatja a kultúra természetét. Különösen a zsidó kultúráját – sőt: a zsidó egzisztenciát. Hasonló a helyzet Izraelben is, ahol a „lángoktól öltelt kis országot” meghatározó kapcsolatrendszer roppant meg, vagy csak mozdult meg nem kevésbé vészjóslóan.

Az utóbbi egy-két számunk írásában elszaporodtak a bennünket meghatározó körülmények rohamos megromlására vonatkozó utalások, komor aggodalmak, s pártok nevei, elkeseledett jóslatok bukkantak föl a szövegekben. Jómagam ezeket – a szerzők indulatait megértve, és mégis a türelmüket kérve – rendre kihúztam. Azzal a, lehet kivagy, göggel, hogy amivel mi foglalkozunk, az magasabbrendű dimenzióba tartozik. Az oly mülánd politikai pártnevek, s a hozzájuk rendelt percéletű jóslatok idegenül csengetnek a szellem területén. Hogyan lesznek majd értelmezhetőek, akár évtized múlva is? Hiszen abban a reményben és tudatban hívom meg és rendezem a *Múlt és Jövő*-be a szövegeket, a közleményeket, hogy ebben a keretben idő- és értékálló- ságot nyerhetnek.

Ugyanakkor nem titkolhatom el a kételyt: *lehet, hogy nincs igazam, ez a szellemi magatartás bizonyos helyzetekben nem helyes, nem működik*. Foglalkozni kellene a jelen egzisztenciális fenyegettségeivel! Annál is inkább, mert, ami ezeket a változásokat okozza, szintén a múlt „mélysegében mély kútjaiból” tör fel. Hagyományokból, amelyeknek a fejlődésüket ki lehetett volna számítani. Ha nem lenne paradoxon a szó használata itt: ezek az ismeretlenből (elfojtott emlékezetből) felszínre bukkant jelenségek kultúrát és attitűdöt folytatnak – amelyet csak a történelmi diktatorikus korszaka zsbasztott tetszhalottá. S a zsidó válasz szintén hagyományba illeszkedik – hiszen ama klasszikus meghatározás szerint, a történelem nem azért mutatja meg magát, hogy példáját és tanításait, netán útmutatásait megfogadják.

Talán „direktben” meg kellene húzni a párhuzamot a múlt és a jelen között – a jövő döntésének a megalapozása érdekében. Vagy csak a nyomot hagyás igényével? Ez a médium legyen archívuma annak is, hogy milyen kételyeken mentünk keresztül ama általunk ismeretlen, de uralni kívánt jövő megragadásának irányában? Mire támaszkodtunk, mibe kapaszkodtunk, vagy mit engedtünk el? Ama szellem, s kultúra magaslese, amely pillanatok alatt üres szólamná lehet a bennünket körülvevő körülmények szorításában?

A választ nem tudom, de a kételyeimnek ehelyett nyilvánosan is hangot adok azzal a gondlattal, hogy a most induló, a magunk évfordulóját – két évtizedét – követő évfolyamban, ha nem is a percléptékű eseményeknek, de a róluk való diskurzusnak helyet kívánok nyújtani. Annál is inkább, mert olyan fordulóponthoz érkezünk, amikor az egzisztenciális kérdések, ha nem is nyomják el a kultúra primátusát, de újfajta kihívások próbájaként vetik alá. Megfelelni pedig a mi, s az általunk képviselt kultúra felelőssége.

E szám két – „alkalom adta” – hősének, Theodor Herzlnek és Avigdor Hameirinek, e két par excellence kultúrájának elkötelezett magyar zsidónak a történelmi nagysága – és számunkra tanulsága – abban áll, hogy ők képesek voltak a kultúrából eredő próféta víziókat az egzisztenciát megváltó cselekvéssé alakítani.

TARTALOMJEGYZÉK

CONTENTS

- 2..... Röhrig Géza: Honvágy (vers)
Géza Röhrig: Homesickness (poem)
- 5..... Avigdor Hameiri: Ez az a föld (vers)
Avigdor Hameiri: This is the Land (poem)
- 6..... A. B. Jehosua: Izraeli Állam (esszé)
A. B. Jehosua: The Israeli State (essay)
- 9..... Avigdor Hameiri: A Phönix (önéletrajz-részlet)
Avigdor Hameiri: The Phoenix (Autobiographical excerpt)
- 15..... Kosztolányi Dezső: „Zsidó köztársaság” (Cikk a Balfour-nyilatkozatról)
Dezső Kosztolányi: „Jewish Republic” (article about the Balfour Declaration)
- 17..... Kosztolányi Dezső: A hervadt nyelv költője; A serleg; Sárga alkony;
Egy csepp tinta (műfordítások héber költőktől)
Dezső Kosztolányi: The Poet of the Faded Language; The Goblet;
Yellow Dusk; A Drop of Ink (translation by Hebrew poets)
- 19..... Avigdor Hameiri: Blau Lajos a primadonna öltözőjében (önéletrajz-részlet)
Avigdor Hameiri: Lajos Blau in the dressing room of the primadonna
(Autobiographical excerpt)
- 25..... Heller Ágnes: Herzl Tivadar 150 éves (esszé)
Ágnes Heller: Tivadar Herzl is One Hundred and Fifty (essay)
- 34..... Slomo Avineri: Herzl cionizmusa: történelmi elemzés és politikai látomás (esszé)
Slomo Avineri: Herzl's Zionism: Historical Analysis and Political Vision (essay)
- 40..... Michael K. Silber: A héber költészet (1863–1875):
egy ultra-ortodox protocionista utópia magyarországi gyökerei Palesztinában
(tanulmány)
Michael K. Silber: Alliance of the Hebrews, 1863–1875:
The Diaspora Roots of an Ultra-Orthodox Proto-Zionist Utopia in Palestine (study)
- 66..... Steven E. Aschheim: Cionizmus és európaiság (tanulmány)
Steven E. Aschheim: Zionism and Europeaness (study)
- 74..... Itámár Jáoz-Keszt: A hit jele; Két gyertyaszál
(versek, fordította: Gergely Ágnes)
Itamar Jaos-Keszt: Signs of Faith; Two Candles
(poems, translated by Agnes Gergely)
- 76..... Peremiczky Szilvia: Álomtól a félfalomig. A modern héber irodalom vázlatát
Herzltől Ozig (tanulmány)
Szilvia Peremiczky: From Dreaming to Half Waking. Outline of Modern Hebrew
Literature from Herzl to Oz (study)
- 91..... Ágoston Vilmos: Ha olyan időket élünk. Ámos Oz Budapest Nagydíja (könyvkritika)
Vilmos Ágoston: If We Live in Such Times. Amos Oz's Reception of
the Budapest Grand Prize (book review)
- 94..... Kőbányai János: Kézirat az Atlantiszról. Avigdor Hameiri önéletrajzai (tanulmány)
János Kőbányai: Manuscript from Atlantis. Avigdor Hameiri's Autobiographical
Works (study)
- 96..... Avigdor Hameiri: Találkozásom Bialikkal (cikk)
Avigdor Hameiri: My Meeting with Bialik (article)
- 106..... Itámár Jáoz-Keszt: A különleges dosszié – találkozás Avigdor Hameirivel (emlékezés)
Itamar Jaos-Keszt: The Exceptional Dossier – Encounter with Avigdor Hameiri
(recollections)
- 110..... Peremiczky Szilvia: A fordító magányossága. Kortárs magyar költők Izraelben
(ismertetés)
Szilvia Peremiczky: The Solitude of the Translator. Contemporary Hungarian
Poets in Israel (review)
- 114..... Forgách András: Adzsami – antropológia vagy művészet? (filmkritika)
András Forgách: Adzsami – Anthropology or Art? (film criticism)
- 118..... Röhrig Géza: Mózes; Isten a tűző napon szenvedő jónás (versek)
Géza Röhrig: Moses; God to Jonas, suffering in the hot sun (poems)
- 120..... Goldstein Imre: a halálról ma sem írok; agyfogyatkozás (versek)
Imre Goldstein: I Don't Write About Death Today Either; Mental Infirmary (poems)
- 123..... Kőbányai János fotóesszéje Raj Tamásról
János Kőbányai: Photo Essay about Tamás Raj
- 126..... Raj Ferenc búcsúja testvérétől
Farewell to Ferenc Raj from his brother
- 128..... Heller Ágnes: Tordai Zádor élete és halála.
Ágnes Heller: Zádor Tordai's Life and Death
- 130..... Schöner Alfréd: Égszínkék és bíborvörös.
Megnyitó Miriam Neiger-Fleischmann budapesti kiállításán
Alfréd Schöner: Sky Blue and Bordeaux. Introduction to Miriam Neiger-Fleischmann's
Budapest Exhibition
- 132..... Peremiczky Szilvia: Színek és éve (zre)k.
Miriam Neiger-Fleischmann művészete (cikk)
Szilvia Peremiczky: The Artistry of Miriam Neiger-Fleischmann (article)
- 136..... Zorándy Sára – Sipos Dániel: Családi kép I. II. III.
Sára Zorándy – Dániel Sipos: Family Portrait I. II. III.
- 148..... Figyelő / The Observer